

II Міжнародна наукова конференція «ВОЄННІ КОНФЛІКТИ ТА ТЕХНОГЕННІ КАТАСТРОФИ: історичні та психологічні наслідки»

високотоксичні речовини. У разі знищення захисту, частина об'єктів може стати джерелами транскордонного забруднення. З їх руйнуванням – ліквідація аварії неможлива.

Особливе занепокоєння також викликають підприємства хімічного фенолу й сховища відходів із високим його вмістом. Ефект доміно може бути створено через вибухи (послідовне знищення прилеглих небезпечних об'єктів). У небезпеці перебувають й металургійні підприємства. Близько Дністра розташовані сховища відходів із залишками сірчаної руди. Це пряма небезпека не лише для України [4]. Все це вказує на пряме порушення українського екологічного законодавства, прав людини, ядерної безпеки та миру у всьому світі.

Отже, сьогодні в умовах повномасштабної війни Російської Федерації на території України відбувається порушення рельєфу, руйнування ґрунту, забруднення й отруєння повітря та води, знищення рослинного і тваринного світу. Війна в Україні – це катастрофа для цілого континенту. Масові руйнування української екосистеми російськими окупантами, наслідки яких ми зможемо оцінити лише з часом, призведуть й до нанесення шкоди природі інших країн, нашим близьким та далеким сусідам протягом багатьох років. Об'єктивна оцінка рівня екологічної ситуації нині є неможливою у тих областях, де ведуться активні бойові дії, тому важко спрогнозувати шляхи її можливого виправлення. Першочергову роль у цьому плані відіграють політичні заходи щодо негайного припинення війни. Оцінка та аналіз стану довкілля на українських територіях потребують також розширення співпраці з міжнародним співтовариством з метою зменшення екологічних наслідків війни, та в майбутньому – у відновленні стану навколишнього середовища мирної України.

Література

1. Шевченко О. Війна в Україні може призвести до екологічної катастрофи, що зачепить Європу та Азію. URL: <https://greenpost.ua/news/vijna-v-ukrayini-mozhe-pryzvesty-do-ekologichnoyi-katastrofy-shho-zachepyt-yevropu-ta-aziyu-i43937>
2. Інформація про наслідки для довкілля від російської агресії в Україні. URL: <https://mepr.gov.ua/news/39034.html>
3. Місяць війни. Злочини проти довкілля. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/03/26/684714/>
4. Чим загрожує пряме порушення українського екологічного законодавства, прав людини, ядерної безпеки та миру у всьому світі: ключові ризики. URL: <https://ecolog-ua.com/news/chym-zagrozhuye-pryame-porushennya-ukrayinskogo-ekologichnogo-zakonodavstva-prav-lyudyny>

УДК 330.3

Мариненко Н., д. екон. н., проф.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

Крамар І., д. екон. н., доц.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ЦІНА ВІЙНИ: ЕКОНОМІЧНІ ВИМІРИ ТА ПОПЕРЕДНІ ОЦІНКИ

Marynenko N., Dr., Prof.

Kramar I., Dr., Assoc. Prof.

THE COST OF WAR: ECONOMIC DIMENSIONS AND PRELIMINARY ESTIMATES

II Міжнародна наукова конференція «ВОЄННІ КОНФЛІКТИ ТА ТЕХНОГЕННІ КАТАСТРОФИ: історичні та психологічні наслідки»

Людські та економічні втрати, пов'язані із війною, яку розпочала російська федерація проти України 24 лютого 2022 року, є значними і, на жаль, з кожним днем зростають.

За словами Прем'єр-міністра України Дениса Шмигала [1], прямі інфраструктурні збитки від війни (мости, дороги, житло, будівлі) вже склали 120 мільярдів доларів США, разом із військовою інфраструктурою – 270 мільярдів доларів США. За розрахунками Уряду, недоотриманий прибуток та невикладені інвестиції вітчизняними підприємствами становлять понад 290 млрд дол. Враховуючи ці прямі збитки, а також і непрямі втрати – збитки з урахуванням втрат в наступні роки – разом вони становлять більше трильйона доларів.

На думку Міністра фінансів України Сергія Марченка [2], негативні наслідки війни будуть колосальними. Половина ВВП країни припадає на ті області, де відбуваються бойові дії. Митниці забезпечують до 15% надходжень довоєнного часу, адже функціонує лише західний напрямок. Відшкодовання ПДВ, здійснення соціальних виплат та обслуговування боргу стали можливими завдяки тому, що Національний банк України перерахував частину доходів, державні банки заплатили дивіденди, а багато підприємств сплатили податки наперед. Міністр також підтвердив, що можливість провести реструктуризацію боргів не розглядається.

Щодо прогнозів Міністерства економіки України, то воно оцінює втрати ВВП у першому кварталі 2022 року на рівні 16 відсотків, а очікуване падіння за рік цього показника може становити 40 відсотків. Найбільше постраждали ті галузі, в яких неможлива дистанційна робота (зокрема, авіаційні, морські перевезення, сфера послуг, де бізнес працює безпосередньо зі споживачами) [3; 4].

На 45,1 відсотка за підсумками 2022 року прогнозує скорочення ВВП України Світовий Банк [5]. За його ж розрахунками, частка населення з доходами, меншими за фактичний прожитковий мінімум (національна межа бідності) може досягти 70 відсотків у 2022 році порівняно із 18 відсотками у 2021 році.

У дослідженні [6], опублікованому Світовою організацією торгівлі (СОТ) вказано, що економічними наслідками війни росії проти України для світу стануть зростання цін на продукти харчування та енергоносії, криза напівпровідників. Щодо обсягів зростання світової торгівлі у 2022 році, то СОТ прогнозує значення цього показника на рівні 2,4-3 відсотків (до війни передбачалося 4,7 відсотка). Війна в Україні є дороговартісною і небезпечною для світу, адже вона стала новим потрясінням для все ще нестабільної світової економіки поряд із продовженням дії негативних наслідків пандемії COVID-19. Початкові прогнози економістів СОТ для України вказують на зниження її ВВП на 25% порівняно з довоєнним прогнозом, залежно від масштабів руйнувань. Крім щоденних втрат матеріальних активів, в Україні спостерігається зростання прогалини у платіжному балансі та зниження податкових надходжень. За оцінками МВФ, валові потреби України у зовнішньому фінансуванні становитимуть 4,8 мільярдів доларів США. Крім того, Центр глобального розвитку оцінює вартість підтримки українських біженців (житло, харчування, медичні витрати, навчання в школах тощо) у близько 30 мільярдів доларів США на рік для країн, що цих біженців приймають [7].

Відповідно до звіту Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй [8], війна стала причиною закриття 50 відсотків українського бізнесу, решта 50 відсотків змушені працювати на значно нижчих потужностях. Якщо війна поглибитися і затягнеться, то до 90 відсотків населення України зіткнеться із бідністю та стане вразливим до бідності. Підвищення цін на продукти харчування та енергію будуть пригнічувати реальні доходи та зменшувати споживання й інвестиції у всьому світі, знижуючи глобальний попит на імпорт.

II Міжнародна наукова конференція «ВОЄННІ КОНФЛІКТИ ТА ТЕХНОГЕННІ КАТАСТРОФИ: історичні та психологічні наслідки»

Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль [9] повідомив про те, що Уряд працює над створенням чотирьох фондів, кошти з яких підуть на відновлення України: фонд відновлення зруйнованого майна та інфраструктури, відновлення та трансформації економіки, обслуговування та погашення боргу, підтримки постраждалого бізнесу. У березні 2022 року було виплачено по 6,5 тисяч гривень без жодних умов найманим працівникам, ФОПам, іншим громадянам України, які через війну і бойові дії втратили роботу або можливість займатись малим чи середнім бізнесом.

Серед нововведень, що стосуються підтримки вітчизняного бізнесу державою під час воєнного стану [1; 10], варто відзначити наступні: великий бізнес може перейти на сплату єдиного податку: ліміт щодо річного обороту підвищено з 10 мільйонів гривень до 10 мільярдів гривень, ставка податку – 2% від обороту; зняття обмеження щодо кількості робітників та за видами діяльності (окрім підакцизних товарів та грального бізнесу); благодійна допомога не оподатковується ПДФО; скасовано ПДВ за товари, які були знищені під час війни, а також передані на потреби оборони; встановлення 0 ставки акцизу та 7% ПДВ на пальне; прибрано митні збори, скасовано всі перевірки, окрім камеральних та фактичних; до кінця року звільняються від плати за землю платники, чия земля розташована на територіях, на яких ведуться бойові дії; у 2022 році не сплачується екологічний податок на цих територіях; з 1 березня 2022 року до припинення воєнного стану та рік після цього ФОПи, особи, які провадять незалежну професійну діяльність, та члени фермерського господарства не сплачують ЄСВ за себе; платникам єдиного податку 2 і 3 груп дозволяється не сплачувати ЄСВ за мобілізованих працівників – сплата відбудеться за рахунок держбюджету; при неотриманні доходу ФОПи не сплачують ЄСВ; розширено державну програму кредитування бізнесу «5-7-9», кредит до 60 мільйонів гривень можна взяти під 0% на воєнний час, а протягом місяця після закінчення воєнного часу – до 5%, не більше.

Основними завданнями після перемоги України у війні буде поновлення роботи бізнесу, інфраструктури, робочих місць, повернення додому мільйонів вимушених переселенців.

Література

1. Кабінет Міністрів України. Ексклюзивне інтерв'ю Прем'єр-міністра України Дениса Шмигалья агентству «Інтерфакс-Україна». 29.03.2022. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/eksklyuzivne-intervyu-premyer-ministra-ukrayini-denisa-shmigalya-agentstvu-interfaks-ukrayina>.
2. «На 10 охоплених війною регіонів припадає 50% ВВП України». Міністр фінансів Сергій Марченко про економічні наслідки війни. Інтерв'ю. URL: <https://forbes.ua/inside/na-desyat-okhoplenikh-viynoyu-regioniv-pripadae-50-vvp-ukraini-ministr-finansiv-sergiy-marchenko-pro-ekonomichni-naslidki-viyni-intervyu-14032022-4595>.
3. Єлизавета Фоміна, Олександр Куницький. СОТ: Війна в Україні знизить ріст світової економіки на 1,3 відсотка. URL: <https://www.dw.com/uk/sot-viina-v-ukraini-znyzyt-rist-svitovoi-ekonomiky-na-13-vidsotka/a-61443859>.
4. Мінекономіки прогнозує падіння ВВП України в I кварталі на 16%. URL: <https://mind.ua/news/20239006-minekonomiki-prognozue-padinnya-vvp-ukrayini-v-i-kvartali-na-16#:~:text=Міністерство%20економіки%20України%20прогнозує%20падіння,в%20яких%20неможлива%20дистанційна%20робота>.
5. World bank group. Europe and Central Asia Economic Update, Spring 2022 : War in the Region. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/37268>.
6. The World Trade Organization. The Crisis in Ukraine. Implications of the war for global trade and development. 2022. URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/imparctukraine422_e.pdf.

7. New Analysis: Hosting Ukrainian Refugees Could Cost Nations Around the World an Estimated \$30 Billion. 2022. URL: <https://www.cgdev.org/article/new-analysis-hosting-ukrainian-refugees-could-cost-nations-around-world-estimated-30-billion>.
8. United Nations Development Programme (UNDP). The Development Impact of the War in Ukraine: Initial Projections, UNDP. 2022. URL: <https://www.undp.org/library/development-impact-war-ukraine-initial-projections>.
9. Кабінет Міністрів України. Звернення Прем'єр-міністра Дениса Шмигала. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/zvernennya-premyer-ministra-denisa-shmigalya-3-3-22>.
10. Тарасовський Юрій. 40 нововведень для бізнесу на час воєнного стану. URL: <https://forbes.ua/news/40-novovveden-dlya-biznesu-na-chas-voennogo-stanu-verkhovnoi-rada-rozglyane-antikrizoviy-zakonoproekt-14032022-4610>.

УДК 355:316.4

Мосов С., д. військ. н, проф.

Інститут державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту, Україна

Чубіна Т., д. істор.н., проф.

Черкаський інститут пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України, Україна

ДИХОТОМІЯ ВІЙНИ В ІСТОРІЇ ЛЮДСТВА

Mosov S., Dr., Prof.

Chubina T., Dr., Prof.

DICHOTOMY OF WAR IN THE HISTORY OF HUMANKIND

Мир завжди розглядається людством як його нормальний стан. Мирний стан у найбільшій мірі сприяє як духовному розвитку людства, так і матеріальному добробуту. Війна для нього – явище негативне, яке можна уподібнити захворюванню людини. Але ж, незважаючи на це, наслідки війни були не лише негативними. Багато війн, разом з негативом, здійснили послугу людству.

Ніщо так не сприяло створенню, розвитку, посиленню та стійкості організацій, а в наступному держав, як вимоги, що висувала війна. Як показують результати досліджень, які були проведені у різні часи Р. Штейнметцом, К. Клаузевіцем, Ф. Енгельсом, А. Керсновським, А. Снесаревим, А. Манфредом, В. Мандрагелем, М. Говардом та іншими, без війни немає і держави [1].

При цьому слід підкреслити, що жодна держава не спроможна була вистояти в боротьбі із зовнішніми ворогами без миру всередині самої держави. Ніщо так не сприяло перетворенню кривавої помсти в державну справу, як ця крайня необхідність у внутрішньому мирі. Одним з таких прикладів може служити епоха юності французького короля Генріха IV, коли королівство було розколоне надвоє католиками і протестантами в умовах зовнішньої небезпеки з боку Іспанії. Для забезпечення внутрішнього покою королева Франції ініціювала в Парижі вбивство багатьох протестантів.

Війна племені з іншим племенем, а в подальшому – держави з державою, згуртовувала членів племені і суспільство, вимагала кращого управління, наявності судочинства, постійного війська, що, у свою чергу, привчало людей до слухняності, дисципліни, підпорядкуванню вищим цілям з більшою силою, ніж всі інші засоби виховання, якраз завдяки тому, що великий тиск в цьому відношенні робила війна. І тим самим було підготовлене все вище культурне життя зі всіма вищими проявами суспільного життя.